

La XXV Universitat Catalana d'Estiu se celebra fins al 28 d'agost a la capital del Conflent

Vint-i-cinc estius a Prada

La Universitat Catalana d'Estiu commemora enguany les seves noces d'argent. Filla del Maig del 68, seu de conspiracions i complots diversos, avui entra en una etapa de maduresa.

Responsablement docent i inequívocament nacional.

La primera universitat lliure dels Països Catalans", fa l'eslògan sobreimprès en una gran pancarta que presideix l'acte d'inauguració de la vint-i-cinquena Universitat Catalana d'Estiu (UCE). La primera i, de moment, l'única. Un quart de segle al Conflent, protegida –ara– i aixoplugada –abans– pel Canigó, que l'allunyava de la repressió franquista i frenava l'expansionisme parisenc. En plena fase de consolidació, un programa acadèmic ampli i una infraestructura tímida i lentament millorada, l'UCE continua essent la capital estival dels Països Catalans. Max Cahner, rector actual i artífex de la consolidació institucional, assenyalava en l'acte inaugural el nou objectiu: Europa.

Amb el 25 aniversari ha arribat també l'esperat reconeixement institucional, que allunya –possiblement per sempre– el fantasma de la provisionalitat, indissociable de la universitat des de la seva creació. El dia 3 de juliol proppassat se signava a Llívia un conveni entre la Generalitat de Catalunya, el Consell Regional del Llenguadoc-Rosselló, l'Ajuntament de Prada i l'UCE pel qual aquestes institucions es comprometien a veïllar pel futur de la universitat i participaven en el seu patrocini com a activitat transfronterera. El conveni de Llívia significa que la universitat tanca un període històric, d'escassetats materials i tècniques, però seu d'un debat agosarat, lliure i sovint incòmode, per obrir-ne un altre que avui per avui és una incògnita. El camí recorregut fins ara és, tanmateix, llarg. L'UCE ha anat canviant al ritme del marc sociopolític que l'envolta i també, segurament, al ritme de canvi dels seus assistents.

Els orígens de l'UCE, cal buscar-los lluny dels convenis institucionals i lluny fins i tot del marc de la democràcia formal. L'embrió de l'esperit d'aquesta universitat es començà a gestar en època de revolució, d'idealisme i de barricades uni-

versitàries. Pels carrers de París, en cartells enganxats amb presses, es podien llegir eslògans tan encesos com "poder popular", "el vot no canvia res, la lluita continua"; o de tan prospectius com "continuem la vaga, el capital s'està morint" o "Burgesos, vosaltres no heu entès res". Cartells que vint-i-cinc anys després pengen, enguany, com a record romàntic al gimnàs de l'UCE. La febre de París es va estendre per la *Republique* i, naturalment, va arribar també al Rosselló. Però aquí la febre va tenir les seves particularitats. Dament els rètols de pintura esvaïda però encara visible que deien: "Parlez Français, soyez propes" ('Parleu francès, sigueu nets'), joves nord-catalans enganxaven les pròpies proclames: "Desperta-te mon poble", "Entre tots ho farem tot". Era el principi del Maig català. Al sud de les Corberes, la llibertat col·lectiva entrava dins el paquet de les llibertats individuals que venien del Maig francès.

EL MAIG NORD-CATALÀ

Emplenats i seduïts per l'onada revolucionària, un grup de joves organitzats en el Grup Cultural de la Joventut Catalana van voler culminar un estiu de mobilització amb unes jornades de reflexió. Les van anomenar "Diades de Cultura Catalana a Prada". Era l'agost del 1968 i l'embrió de l'UCE ja tenia forma. Amb el suport del Grup Rossellonès d'Estudis Catalans van organitzar sis dies d'activitats. Cada dia un tema. Llengua i Literatura, Història i Art, i Llengua i Societat van ser els tres apartats acadèmics, juntament amb un debat general "sobre els problemes que aixeca la renaixença de la llengua i la cultura catalanes", i un concert a Sant Miquel de Cuixà amb Ovidi Montllor, Dolors Laffitte i Lluís Llach, entre altres. Una cinquantena de participants; preocupats per la lluita de classes, inquisits intel·lectualment, van escoltar les sessions dels set únics profes-

sors, entre ells Pere Verdager, Francesc Vallverdú i l'occità Felip Gardy. Lluny, per tant, del miler llarg d'alumnes actuals i del centenar de professors. Però a prop d'una de les preocupacions inicials: la llengua; i de l'aspecte lúdic: la presència de la cançó catalana. L'UCE no començà a funcionar formalment fins l'any següent, 1969. Per 100 francs de pensió completa –avui la inscripció en costa 1.700– i sota el títol genèric: "El Rosselló avui i demà", poc més de setanta inscrits van poder escoltar Francesc de B. Moll, o, estirats a la gespa, van conèixer els problemes d'Occitània, explicats per Joan Lluís Dutech. Eren temps en què el llibertarisme organitzatiu se superava amb voluntarismes personals.

No és fins l'any següent que l'UCE comença a adoptar l'estructura d'una universitat d'estiu. El GREC n'assumeix l'organització i obre dues seccions de lletres i dues –novetat– de ciències. El canvi no satisfà una part dels alumnes, majoritàriament joves, que ho consideren un "aburgesament" de la universitat. El conflicte manté la mecànica revolucionària del Maig, amb pintades i proclames contra l'organització, però es resol de manera "progressista", amb l'organització d'una assemblea. El mètode assembleari continua vigent encara avui, vint-i-cinc anys després. Si en cap edició hi ha algun conflicte, l'organització convoca una assemblea al gimnàs i allà les parts –i tothom– manifesten el seu parer. En cas que no hi hagi hagut motiu de fer aquesta convocatòria extraordinària, el darrer dia de sessions de la universitat hi ha una assemblea ordinària en què l'equip rector pren nota de les queixes, suggeriments o reivindicacions dels assistents. Però aquests últims anys no s'ha sentit cap crítica sobre el caràcter "burgès" de l'organització. Més aviat es pot dir que a l'UCE, seguint la societat que l'envolta, els papers s'han capgirat. Les crítiques, dues dècades després, se centren en la qualitat del menjar, en la

**PRADA,
PRIMERA
UNIVERSITAT.
LLIURE
DELS
PAÏSOS
CATALANS**

Max Cahner: "La Generalitat valenciana està sucursalitzada mentalment respecte a Madrid"

Després de 25 anys, l'UCE ja és una universitat adulta?

—No sé si el curs de la vida de les universitats funciona com el de les persones. L'UCE és adulta des que va néixer. Ha fet feines diferents en circumstàncies històriques diferents. Des de ser un reflex del Maig del 68, una plataforma de l'oposició antifranquista —quants ministres i consellers han passat per aquí...?—, etc. Després de la transició va quedar una mica marginalitzada, era mal vista, però es va reaccionar amb la creació del Patronat, a partir de la iniciativa d'Enric Casassas, president del IEC. Va ser un tomb. Avui ens trobem ja que les autoritats d'aquí són més permeables al fet català, estan interessades a mantenir relacions amb el Principat de tal manera que de la tolerància hem passat a la col·laboració. Rebem diners del Consell Regional, del Departament, i gràcies a la creació dels ens regionals transfronterers s'ha signat un protocol entre les institucions nord-catalanes, les del Principat, l'Ajuntament de Prada i nosaltres, per potenciar la Universitat.

—Aquest acord, signat a Llívia, significa el reconeixement institucional de l'UCE?

—És un reconeixement institucional,

però pot quedar en paper mullat, si no es fa res. Hem de creure que això és sincer. Cal renovar aquestes instal·lacions i construir-ne de noves, com un auditori i un nou edifici d'habitatges.

—Què més demana l'UCE a aquestes institucions?

—Fer possible les noves instal·lacions i una utilització més o menys permanent per a fer-hi altres coses, que no sols s'hi puguin fer activitats al mes d'agost.

—L'UCE estendrà les seves activitats al llarg de l'any?

—De la mateixa manera que Perpinyà té la vocació de ser la capital de l'euroregió, Prada vol ser l'Escorial de Madrid, el Sitges de Barcelona, el lloc de trobada del debat nord-català i, globalment, nacional.

—A més de multiplicar les activitats, hi ha previst de variar els emplaçaments?

—Si fos necessari... però per a fer aquestes coses, primer el que cal és una bona base. Fer això en un lloc on no hi hagi tradició pot ser un fracàs. Aquesta universitat ha funcionat cada any bé. Quin sentit té portar això a Font-romeu o a Olot?

—Diu que la Universitat ha funcionat bé, però les limitacions del Liceu Rouvier són més que evidents.

—Sí, però és el que he dit abans. L'ajuda institucional ha de servir per a construir un nou edifici d'allotjament, pensat per a gent més gran, amb millors condicions d'habitabilitat.

—Reprent el tema institucional, continua existint un buit pel que fa a les institucions del País Valencià. Quedarà resolt algun dia?

—Les institucions valencianes no poden mantenir la política d'ignorar allò que és obvi. No poden dir que no han de tenir relació amb Catalunya. La Generalitat valenciana està sucursalitzada mentalment respecte a Madrid. Per exemple, defensen la política econòmica de Madrid, nefasta, com s'ha demostrat, per a la societat valenciana. Garantir la *unidad de la patria* a base de traïr la seva pròpia essència, a base de dir que no són catalans, que és el que fan, ho fan per consigna. Molts dels qui diuen això, quan hi parles en veu baixa et diuen que són dels Països Catalans, però que no ho poden dir. Això no va enlloc. Aquesta obstinació a no veure el seu marc econòmic natural pot portar el senyor Lerma a perdre les eleccions.

—L'UCE continua demanant suport institucional a les institucions valencianes?

Més d'un miler d'alumnes assisteixen enguany a les classes i tallers de la Universitat.

PERE RUNITI

manca de confort de les habitacions o en el soroll excessiu que fan els últims, escassos i resistents noctàmbuls de Prada. Alguns organitzadors històrics, presents des de la primera edició, veuen perplexos com l'alumnat ha passat de la contestació ideològica a la contestació material. Els més escèptics, pensen jubilar-se convinguts que l'UCE avança cap a l'estructura d'un Club Meditarrané.

Tornant a les èpoques heroïques, el 1970 és l'any en què el Principat "descobreix" l'UCE. Jordi Carbonell n'és nomenat president d'honor i, des d'aquesta ocasió, Prada es converteix en el santuari estival de l'oposició democràtica al sud de l'Albera. En el marc de la universitat es produeixen els debats que la dictadura franquista no permet. També és a les darreries del franquisme quan comencen a anar a Prada alumnes i professors del País Valencià i de les Illes.

LA CRISI DE LA TRANSICIÓ

Fins al 1975 l'assistència a l'UCE no

—Sí, però la seva tàctica no és de dir mai que no, és de no contestar. Quan el senyor Ciscar era conseller, recordo que el vaig convidar tres vegades i rebíem un fax que deia: “per obligacions no previstes, no puc venir”.

—En el terreny acadèmic, el reconeixement és aconseguit?

—Les universitats d'estiu no tenen reconeixement acadèmic. Ningú no pretén que això sigui una universitat convencional. Algunes universitats ja donen validesa acadèmica a alguns dels ensenyaments que elles organitzen aquí. Però, validesa acadèmica global, és difícil de donar-li'n, perquè no s'hi fan ensenyaments reglats.

—Com aconsegueix la Menéndez y Pelayo més prestigi que l'UCE?

—Doncs fent venir el senyor Bush i que parli. Nosaltres no el podem fer venir perquè no tenim ni els diners ni, segurament, les condicions d'infraestructura.

—Després de 25 anys, creu que l'UCE té encara assignatures pendents?

—Home, som un país que en té tantes, d'assignatures pendents... Nosaltres es-

“Cal renovar les instal·lacions actuals i construir-ne de noves, com un auditori i un nou edifici d'habitatges.”

PERE PUNTI

tem de cara al país. No m'agrada la comparació, però a la Menéndez y Pelayo hi ha un estat al darrere, i darrere l'UCE hi ha molt de voluntarisme. Nosaltres hau-

ríem de tenir al darrere unes institucions que tinguessin clar el paper a assumir.

—Creu que ha arribat el moment de substituir el voluntarisme amb què ha funcionat la Universitat per la professionalització?

—No, el voluntarisme sempre és bo que hi sigui, però en la dosi adequada. La professionalització ha anat augmentant; per exemple, la matriculació ha estat ràpida perquè hem agafat un equip informàtic, ara tenim gerent...

—Per què li costa tant, a l'UCE, de tenir coses que són tan normals a qualsevol lloc?

—Pel mateix que hem dit sempre. Perquè l'UCE té com a base una institució, la Fundació, que no té mitjans propis, i ha de viure de subvencions.

—El caràcter reivindicatiu de la Universitat disminueix amb la institucionalització?

—No. El caràcter reivindicatiu no s'ha perdut. El que passa és que hi ha reivindicacions pròpies d'altres circumstàncies,

que ara ja no tenen sentit. En canvi, sí que hi ha coses que cal continuar reivindicant, com els Països Catalans. Una prova n'és el Manifest en favor de la unitat que hem

deixa d'incrementar-se: passa dels 150 assistents del 1970 als 1.500 alumnes que es van matricular l'any de la mort del dictador. Xifra que encara no ha estat superada. Seguint les dades de matriculats es pot comprendre l'evolució de la universitat. Després del 75, l'assistència comença a disminuir vertiginosament i toca fons l'any 78, quan només hi assisteixen 300 persones. La fi del franquisme i l'inici de l'etapa de la institucionalització política pren assistència a la universitat. L'esperit unitari ja no existeix i els viarans de la transició, sovint menys ideals que no havien imaginat els seus protagonistes en les seves nits pradenques, allunyen molta gent de l'UCE. L'assistència es recupera lentament i mandrosa, amb alts i baixos, (entre 500 i 700 assistents de mitjana anual fins a mitjan anys 80), però la crisi es trasllada al si de l'organització. Joan Ané, un dels artífexs de l'UCE des de les primeres edicions, encapçala la creació d'una gestora per a relançar la universitat. Aquest grup, tot i aconseguir una cla-

ra recuperació del nombre de matriculats, no obté el suport de tothom a l'hora de treballar, i és acusat de potenciar els aspectes lúdics de Prada en detriment dels acadèmics i de no saber deturar la “marginalització” de la universitat. El fet és que l'UCE caminava, en aquells temps, contra els partits i contra les institucions, sovint dirigits o governats per antics alumnes o professors. Incòmode per a la majoria, sense suport econòmic institucional, les dificultats de l'equip organitzatiu es tradueixen en un enfrontament “de famílies” dins el marc de la universitat, que se salda amb la “desaparició” d'Ané. El GREC i, en conjunt, el col·lectiu de nord-catalans vinculats històricament a l'UCE, van exercir de veu crítica de la gestió d'Ané, car consideraven que no ajudava a prestigiar la realitat catalana a la Catalunya Nord. Des d'altres zones del país, la gestora també era acusada de fer un treball excessivament barceloní, oblidant les altres zones dels Països Catalans. Altres veus apunten, més tímidament i

avui ja minoritàries a l'UCE, que la proximitat d'Ané al Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC) no va ajudar a agilitar les relacions i ajudes institucionals, en concret amb la Generalitat de Catalunya, governada per CiU.

Fos com fos —aquest és un tema tabú encara avui en la universitat, únicament comentat pels passadissos i en veu baixa—, en 1985 Enric Casassas, aleshores president de l'Institut d'Estudis Catalans, va convocar una reunió de trenta intel·lectuals dels Països Catalans, de la qual va sortir el Patronat. Aquest organisme, responsable de nomenar un rector cada any, compta també amb la participació dels rectors de totes les universitats de llengua catalana. El primer rector nomenat fou Max Cahner, que acabava de deixar la conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Cahner inicià el llarg camí de la institucionalització de l'UCE, tant a nivell acadèmic com de les administracions, que continuà Enric Casassas, en qualitat de rector, entre el 1988 i 1991, i que re-

"Les institucions valencianes no poden mantenir la política d'ignorar allò que és obvi, no poden dir que no tenen relació amb Catalunya."

PERE PUNTI

aprovat aquest any. El que no ha de perdre mai Prada és el fet de ser punt de trobada de gent d'arreu dels Països Catalans, que amb un nivell de reflexió universitària construeixi la seva real unitat.

—*I el caràcter popular que ha mantingut fins ara, també ha de continuar?*

—Evidentment. Hi ha de poder venir tothom. L'aspecte popular, lúdic i de vacances, no s'ha de perdre. A qualsevol universitat d'estiu passa.

—*L'eslògan d'enguany diu: "La primera universitat lliure..." Què vol dir "lliure"?*

—Les universitats catalanes, no per culpa dels catalans, estan sotmeses a la normativa estatal. A casa nostra no hi ha universitats lliures. Cal que aspirem a tenir universitats nostres, i no poden ser públiques perquè si ho són continuaran subjectes, i podran venir senyors a donar en castellà una classe; hauran de ser lliures o privades.

—*L'última. Continuarà com a rector?*

—No ho sé.

—*En té ganes?*

—Hi ha d'haver rotació.

—*Demana el relleu?*

—No. No rebutjo res. No necessàriament haig de continuar. Puc continuar, però a l'equip rector hi ha persones tan preparades com jo.

P. M.

Jordi Carbonell (en la foto, a la dreta, durant l'acte inaugural de l'edició d'enguany) és present a la Universitat Catalana d'estiu des del 1970, quan va ser nomenat president d'honor.

PERE PUNTI

prengué Cahner mateix fins a arribar a l'edició d'enguany. Avui el protocol de Llivia dona reconeixement institucional a l'UCE, les universitats hi organitzen cursos o seminaris vàlids acadèmicament, de manera que l'UCE té més interès docent que no ideològic, reivindicatiu o lúdic. Fins i tot sembla aturat el debat sobre el trasllat de les instal·lacions a un altre lloc, per més que l'actual emplaçament continuï desagradant molts dels assistents. El Liceu Renouvier fa 25 anys que és a Prada, però els alumnes que el visiten cada segona quinzena d'agost no tenen res a veure amb aquells primers joves sacrificats, banyats de marxisme universitari i assedegats d'ideologia.

Resten velles glòries, que hi han anat sempre, però els nous alumnes són fills d'una conjuntura diferent, més tranquil·la, però no necessàriament més fàcil. Són els qui explicaran els 50 anys de l'UCE i asseguraran, amb nostàlgia complaent, que fa 25 anys era molt diferent.

Pere Martí